ECLI:LV:AT:2019:0612.C30508313.1.S
Lieta Nr.C30508313, SKC – 38/2019
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2019.gada 12.jūnijā

Senāts šādā sastāvā:
senators referents Intars Bisters,
senatore Marika Senkāne,
senatore Mārīte Zāģere
izskatīja rakstveida procesā ADB „Gjensidige" Latvijas filiāles kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 24.janvāra spriedumu civillietā If P&C Insurance AS Latvijas filiāles prasībā pret ADB „Gjensidige" Latvijas filiāli par zaudējumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] If P&C Insurance AS Latvijas filiāle, pamatojoties uz likuma „Par apdrošināšanas līgumu" (zaudējis spēku 2018.gada 1.jūnijā) 40.panta pirmo daļu, Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma (turpmāk OCTA likums) 31.panta pirmo, otro un desmito daļu, 39.panta sesto daļu, 2013.gada 7.maijā cēlusi prasību pret ADB „Gjensidige" Latvijas filiāli par zaudējumu 26 724,24 EUR piedziņu.

Prasība pamatota ar šādiem faktiskajiem apstākļiem.

[1.1] /datums/uz autoceļa /numurs/ notika ceļu satiksmes negadījums (turpmāk - CSNg), kurā tika iznīcināts prasītājas klientam piederošais transportlīdzeklis/TL marka A/, valsts reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/ (turpmāk - transportlīdzeklis Nr.1). Otra CSNg iesaistītā automašīna /TL marka B/, valsts reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/ (turpmāk - transportlīdzeklis Nr.2) piederēja atbildētājas klientam.

Saskaņā ar konsultatīvo atzinumu (turpmāk - atzinums Nr.1, sk. lietas. 1.sēj., 30.-33.lp.), ko /datums/sagatavojis Valsts tiesu ekspertīžu birojs pēc prasītājas pieprasījuma, CSNg notika, transportlīdzeklim Nr.2 uzsākot nogriešanās pa kreisi manevru brīdī, kad transportlīdzeklis Nr.1 atradās pretējā braukšanas joslā. Transportlīdzekļa Nr.2 vadītājam, dodot ceļu transportlīdzeklim Nr.1, kura vadītājam bija braukšanas priekšrocība, bija tehniska iespēja neizraisīt automobiļu sadursmi un šī rīcība bija CSNg rašanās iemesls.

Ņemot vērā apstākli, ka transportlīdzeklis Nr.1 bija apdrošināts pie prasītājas atbilstoši brīvprātīgās apdrošināšanas polises Nr. /numurs/ noteikumiem, prasītāja /datums/tā īpašniekam izmaksāja apdrošināšanas atlīdzību 43 487,26 EUR.

[1.2] Secinājums, ka transportlīdzekļa Nr.2 vadītāja rīcība, nedodot ceļu transportlīdzeklim Nr.1, kad tās vadītājs veica apdzīšanas manevru, bija CSNg rašanās pamatcēlonis, izteikts arī Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja CSNg apstākļu izpētes un transporta trasoloģijas ekspertu komisijas atzinumā Nr./numurs/ (turpmāk atzinums - Nr.2, sk. lietas 1.sēj., 64.lp.).

Ņemot vērā apstākli, ka transportlīdzekļa Nr.1 vadītājam bija iespēja novērst sadursmi, ja viņš būtu izvēlējies atbilstošu braukšanas ātrumu, un to, ka viņš tuvojas nepārtrauktai līnijai (Ceļu satiksmes noteikumu 314.4.punkts), atzinumā Nr.2 rekomendēts sadalīt atbildību par zaudējumu nodarīšanu starp abu transportlīdzekļu vadītājiem (transportlīdzekļa Nr.1 vadītājam jāuzņemas 20%-30% no zaudējumiem, savukārt transportlīdzekļa Nr.2 vadītājam – 80%-70%).

[1.3] Atbildētāja, kas saskaņā ar sauszemes transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polisi Nr.FD425985 bija apdrošinājusi transportlīdzekļa Nr.2 īpašnieka civiltiesisko atbildību, noraidījusi ārpus tiesas ceļā pieteikto prasītājas lūgumu atlīdzināt 80% no apdrošināšanas atlīdzības, ko tā izmaksāja savam klientam (transportlīdzekļa Nr.1 īpašniekam).

Atteikumu atbildētāja pamatojusi ar apsvērumu, ka atzinumam Nr.2 saskaņā ar OCTA likuma 39.panta piekto daļu ir tikai rekomendējošs raksturs un tajā nav ņemts vērā apstāklis, ka attiecīgā CSNg sakarā tikai transportlīdzekļa Nr.1 vadītājam piemērots administratīvais sods (naudas sods 42,68 EUR par Ministru kabineta 2004.gada 29.jūnija noteikumu Nr.571 „Ceļu satiksmes noteikumi" (zaudējuši spēku 2016.gada 1.janvārī) punktu, kas attiecas uz transportlīdzekļa vadītāja pienākumu pirms jebkura manevra veikšanas pārliecināties par drošību un pirms apdzīšanas manevra pārliecināties, vai pa to pašu joslu priekšā braucošā transportlīdzekļa vadītājs nerāda kreisā pagrieziena signālu, pārkāpumu). Proti, tā kā atbildētājas klients nav pieļāvis nevienu ceļu satiksmi regulējošo noteikumu pārkāpumu, viņam atbildība par nodarītajiem zaudējumiem neiestājas.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 30.septembra spriedumu prasība noraidīta.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītājas apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2017.gada 24.janvāra spriedumu prasību apmierināja un no atbildētājas prasītājas labā piedzina zaudējumus 26 724,24 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] Pirmās instances tiesa strīdā par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu kā galveno prasības noraidīšanas pamatu norādījusi apstākli, ka administratīvā atbildība par Ministru kabineta 2004.gada 29.jūnija noteikumu Nr.571 „Ceļu satiksmes noteikumi" pārkāpumiem piemērota tikai transportlīdzekļa Nr.1 vadītājam. Citiem vārdiem, lēmums, kuru administratīvo sodu piemērošanas jomā pieņēmusi kompetentā iestāde, vienlaikus kalpo kā administratīvi sodītās personas civiltiesisko atbildību par zaudējumu atlīdzināšanu nodibinošs pierādījums.

[3.2] OCTA likuma 31.panta pirmā daļa, noteic, ka apdrošinātāji, kas ir apdrošinājuši ceļu satiksmes negadījumos iesaistīto transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesisko atbildību, vai Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs, ņemot vērā ceļu satiksmes negadījuma apstākļus, izvērtē un nosaka katras ceļu satiksmes negadījumā iesaistītās personas atbildību par nodarītajiem zaudējumiem.

Kā, tulkojot minēto normu, atzinusi Augstākā tiesa, no tās skaidri izriet, ka Valsts policijas sastādītais dokuments un lēmums nevar tikt atzīts par vienīgo pamatu ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu atbildības noteikšanai. Likumdevējs ir piešķīris apdrošinātājam tiesību katrā konkrētajā gadījumā izvērtēt ceļu satiksmes negadījuma apstākļus (sal. *Augstākās tiesas Senāta 2007.gada 31.oktobra spriedumu lietā Nr.SKC-546/2007*). Tādējādi, izvērtējot CSNg iesaistīto personu atbildību par zaudējumu nodarīšanu, apdrošinātājam, bet strīda gadījumā – tiesai, jāvērtē visi pierādījumi to kopumā un lēmumam par administratīvā soda piemērošanu kādai no CSNg iesaistītajām personām nepiemīt prejudicialitāte jautājumā par trešās personas īpašumam nodarītā zaudējuma atlīdzināšanu.

[3.3] Prasība pamatota ar atzinumā Nr.2 konstatētajiem apstākļiem, ka par transportlīdzeklim Nr.1 nodarītajiem bojājumiem ir atbildīgi abu CSNg iesaistīto transportlīdzekļu vadītāji, attiecīgi saskaņā ar OCTA likuma 31.panta piekto daļu apdrošināšanas atlīdzība katram cietušajam (šajā gadījumā apdrošinātājam, kurš pēc apdrošināšanas atlīdzības izmaksas klientam pārņēmis prasījuma tiesības) izmaksājama atbilstoši katra transportlīdzekļa vadītāja atbildības pakāpei. Ja atzinums Nr.1 sniedz shematisku priekšstatu par CSNg rašanās un norises apstākļiem, tad atzinums Nr.2 satur speciālistu viedokli par abu negadījumā iesaistīto transportlīdzekļu vadītāju atbildības pakāpi tā izraisīšanā.

Novērtējot rakstveida pierādījumos - atzinumā Nr.1 un Nr.2 - norādītos apsvērumus par CSNg rašanās iemeslu, ka CSNg pamatā izraisīja transportlīdzekļa Nr.2 vadītājs, kurš nedeva ceļu transportlīdzeklim Nr.1, kas atradās apdzīšanas stadijā un kuram tādēļ bija braukšanas priekšrocība, atzīstams, ka atbildētājai saskaņā ar OCTA likuma 31.panta otro daļu (zaudējumu atlīdzina tas apdrošinātājs, kurš apdrošinājis zaudējumu nodarījušā transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesisko atbildību) un šā panta piekto daļu (ja ceļu satiksmes negadījumā zaudējumu nodarījušas vairākas personas, tādējādi nodarot savstarpējus zaudējumus, apdrošināšanas atlīdzību katram cietušajam izmaksā atbilstoši katra transportlīdzekļa vadītāja atbildības pakāpei) ir pienākums izmaksāt prasītājai apdrošināšanas atlīdzību 80% apmērā par transportlīdzeklim Nr.1 nodarītajiem bojājumiem.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu atbildētāja iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā, norādot uz procesuālo normu pārkāpumiem un materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu, lūgusi atcelt spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[4.1] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 190.panta otrās daļas un 193.panta piektās daļas prasības, spriedumā nesniedzot atbildi uz jautājumu, kādā veidā iespējams nodibināt transportlīdzekļa Nr.2 vadītāja vainu CSNg izraisīšanā ar atzinumiem Nr.1 un Nr.2, ja Valsts policija nav administratīvā kārtā sodījusi personu par CSNg izraisīšanu.

Sprieduma pretrunīgums izpaužas arī tādējādi, ka atzinumā Nr.1 transportlīdzekļa Nr.2 vadītājs norādīts kā vienīgā persona, kas izraisījusi CSNg, attiecīgi viņa atbildība par zaudējumu atlīdzināšanu noteikta 100% apmērā. Savukārt atzinumā Nr.2 norādīts, ka arī transportlīdzekļa Nr.1 vadītājs veicinājis CSNg rašanos un tāpēc tam jāuzņemas atbildība 20%-30% apmērā no zaudējumiem. Apelācijas instances tiesa spriedumā nav paskaidrojusi, kādā veidā tā nonākusi pie secinājuma, ka Atbildētājai jāsedz tieši 80% no zaudējumiem nevis, piemēram, 100% vai 70%.

[4.2] Lai piedzītu apdrošināšanas atlīdzību par transportlīdzeklim Nr.1 nodarītajiem zaudējumiem, tiesai, balstoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, vajadzēja nodibināt šādus apstākļus: 1) transportlīdzekļa Nr.2 vadītāja neattaisnojamu darbību; 2) zaudējumu esību; 3) cēlonisko sakaru starp zaudējumiem un transportlīdzekļa Nr.2 vadītāja neattaisnojamo darbību. Bez šiem apstākļiem tiesas pienākums bija apsvērt arīdzan jautājumu par Civillikuma 1776.panta piemērošanu attiecībā uz cietušās personas vainu. Tiesa minētos apstākļus lietā ar pierādījumiem nav nodibinājusi.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka spriedums atstājams negrozīts.

[5.1] Izsakot tiesai pārmetumus par Civilprocesa likuma 190.panta otrās daļas un 193.panta piektās daļas noteikumu pārkāpumu, jo tā neesot ņēmusi vērā faktu, ka par Ministru kabineta 2004.gada 29.jūnija noteikumu Nr.571 „Ceļu satiksmes noteikumi" neievērošanu administratīvi sodīts tikai transportlīdzekļa Nr.1 vadītājs, atbildētāja nav izpratusi strīda būtību un nepieciešamību nošķirt civiltiesisko atbildību no administratīvās atbildības.

Apelācijas instances tiesa, piemērojot OCTA likuma 31.panta pirmās, otrās un piektās daļas noteikumus, tos iztulkojusi atbilstoši pastāvošai judikatūrai (sk. *Augstākās tiesas Senāta 2007.gada 31.oktobra spriedums lietā Nr.SKC-546/2007)*.

No minētajām tiesību normām nepārprotami izriet apdrošinātāja tiesības, izvērtējot konkrētā CSNg apstākļus, noteikt katras tajā iesaistītās personas atbildības pakāpi par nodarītajiem zaudējumiem un atbilstoši tai aprēķināt izmaksājamo atlīdzību. Lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nevar kalpot par vienīgo pierādījumu civiltiesiskās atbildības noteikšanai par CSNg izraisīšanu. Tiesai katrā konkrētā gadījumā jāvērtē lietas faktiskie apstākļi un pierādījumi to kopumā.

Senāta ieskatā, pārbaudāmais spriedums satur šādu cēloņu un seku izvērtējumu, jeb, citiem vārdiem – katras negadījumā iesaistītās personas rīcības izvērtējumu, nosakot, kāda ir proporcija starp katras personas rīcību un kaitīgajām sekām, kādas iestājušās visu iesaistīto personu rīcības rezultātā. Līdz ar to apsvērums par sprieduma atcelšanu tā iemesla dēļ, ka tiesa neesot pamatojusi, kādēļ atbildība par transportlīdzekļa Nr.1 īpašniekam nodarītajiem zaudējumiem noteikta transportlīdzekļa Nr.2 vadītājam 80% apmērā, nepelna ievērību.

Kasācijas sūdzībā apstrīdot atzinumu Nr.1 un Nr.2 kā transportlīdzekļa Nr.2 vadītāja vainu CSNg izraisīšanā apstiprinošus rakstveida pierādījumus, atbildētāja nav ņēmusi vērā, ka strīda apstākļu nodibināšana, tāpat kā pierādījumu izvērtēšana no jauna atbilstoši Civilprocesa likuma 450.panta trešās daļas un 452.panta otrās daļas noteikumiem neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

[5.2] Materiālo tiesību normas attiecināšana uz lietā konstatētajiem apstākļiem jeb juridiskā kvalifikācija ir atkarīga no tā, vai prāvnieka norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu.

Kasācijas instancē nav apspriežams kasācijas sūdzībā norādītais apsvērums par Civillikuma 1776.panta nepiemērošanu, jo tas pretēji Civilprocesa likuma 453.panta pirmās daļas 5.punktam izteikts apgalvojuma formā, nepaskaidrojot, kādi izšķiramā gadījuma juridiski nozīmīgi apstākļi būtu saistāmi ar minētās tiesību normas sastāva pazīmēm.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Senāts

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017.gada 24.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet ADB „Gjensidige" Latvijas filiāles kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Senators I. Bisters

Senatore	M. Senkāne
Senatore	M. Zāģere